

tio, et divinae potentiae facultas atque vis. Deus enim vel eos, qui volatu aquilam superant, quique altius subvehuntur, nubilaque transcendunt, coelumque, atque sidera contingunt vertice, de coelo detrahet, et praecipitabit, atque in terram allidet arbitratu suo. Homines autem elati atque superbi etiam aethereis audent se inferre sedibus, nam ut vere Lyricus:

*Nihil mortalibus arduum est,
Coelum ipsum petimus stultitia.*

Nihil arduum est, pro fiducia videlicet sui et superba opinione virium suarum. Quod ipsum ex arrogantia hominibus insitum studium eo contendendi, quo pervenire non possunt, expressit Deus in Genesi dicens (1): Ecce unus est populus, cooperuntque hoc facere, neque desistent a cogitationibus suis, donec eas opere compleant. Denique aquilae, atque siderum, id est, rerum altissimarum et loco maxime tuto positarum mentionem idcirco fecit hoc loco, in quo Idumaeorum futuram cladem praedicit, ut intellegemus, quando quis evectus est ad altissimum dignitatis gradum, quandoque aut unius populi, aut gentis universae respublica ad summum felicitatis pervenit, relabi continuo ipsam, et referri retro, ac propriorem ruinae esse. Si INTER SIDERA POSUERIS NIDUM TUUM, INDE DETRAHAM TE, id est, quando premere altissimum gradum cooperis, tunc te praecipitem in interitum dabo. Nam ut corpora quando habitiora sunt, facilius in morbum incident; sic humanae sortis felicitas, ubi nimium crevit (2), de repente deficere solet, quod et David indicat dicens: «Vidi impium superexaltatum, et elevatum sicut cedros Libani, et transivi, et ecce non erat, et non est inventus locus ejus»: et Eliphaz apud Jobum (3): Ego vidi stultum firma radice; id est, in

(1) Gen. xi. (2) Psal. xxxvi. (3) Job. v.

altum sublatum, et ea potentia subnixum, ut non videatur casurus: et maledixi pulchritudini ejus statim, id est, statim atque illum ad summum ascendisse gradum vidi, intellexi non procul ipsum ab interitu abesse, itaque futurum praedixi. Et ideo e vestigio, quasi qui vaticinaretur futura, et non quasi qui imprecaretur mala, subjungit: «Longe fient filii ejus a salute, et conterentur in porta, et non erit qui eruat», et caetera quae in eamdem sententiam sequuntur. Sunt praeterea nonnulli, qui haec de aquila, et de sede posita inter sidera explicant isto modo. Romanos ab Idumaeis genus ducere pro certo Judaeos affirmare. Tradere enim eorum plurimos, Ænea, non illo Phrygio, sed Idumaeo duce, in Latium venientes, eam Italiae occupasse oram, in qua Roma postea condita fuit. Dicunt ergo Abdiam his verbis significare velle, non modo in Idumaea, quamvis locorum natura satis munita, Idumaeos praedae et direptioni futuros hostibus suis, sed eo etiam tempore, quando Romani nominati, cunctis gentibus sub jugum missis universo orbi imperare cooperint, fore, ut Deus ipsos a culmine imperii detractos ad terram allidat, et in nihilum tandem redigat. Porro quod aquilae atque siderum mentionem fecit Abdias, eo satis evinci eam vaticinationem ad Romanos pertinere: constare enim Romanorum insigne esse aquilam: ipsosque nominis et imperii gloria ad coelum usque pervenisse: itaque Virgilium de iis dicere in septimo:

Qui sanguine nostrum nomen ad astra ferant.

Et alio in loco:

Imperium mundo, famam qui terminet astris?

Esse igitur sic interpretanda ista verba. Si exaltatus fueris ut aquila, et si inter sidera posueris nidum tuum,

inde detrahā te. Id est, o Edom, qui quod praeruptas incolis rupes, usque eo Dei comminationes non times, ut quamvis neque numero hominum valeas, neque viribus praestes, tamen speres te tutum futurum; ut te tua spes fallit, ut te ipse decipis: praedico enim tibi, atque certo confirmo, non solum fore, ut inimici tui te patrio in solo superent, quod est factu facillimum; sed etiam futurum, ut quando exaltatus fueris ut aquila, id est, ut quando tuas Aquilas Romanus cognominatus universo intuleris mundo, et militaria signa tua victor per omnes circuntuleris terras, imperiumque orbis adeptus fueris, ad sidera usque et gloria, et potentia, et fama rerum gestarum sublatus, iidem inimici tui, Deo duce, te ex isto potentiae culmine detrahant, et ad terram allisum proterant, atque conculcent. Quod et magna ex parte jam evenisse constat, et dubitandum non est, quin futurum omnino sit, ut praedictum est fore, in Daniele, et in Joanne (1). Si EXALTATUS FUERIS UT AQUILA, ET SI INTER SIDERA POSUERIS NIDUM TUUM, INDE DETRAHAM TE (2). Aquilae vocabulum pro aquilarum natura atque ratione ad arcanas et varias significaciones in sacris Litteris trahitur. Nam primum nidulari aquilae in altissimis et tulissimis locis solent, ex quo id nomen saepe transfertur ad eos significandos homines, qui et in sublimi dignitatis gradu versantur, et quo in eo versentur, noceri sibi posse non putant, ut in hoc loco, et in alio Jeremiae (3) huic non dissimili. Ad haec, quod etiam ex his intelligitur litteris, aquilae, ut dicitur, cum senuerunt plumas exuent, plumescunt de integro, quare fortunae in melius commutationem, et felicitatem post aerumnas, aquilae nomen in his litteris significat, ut ex illo Psalmi liquet, qua dicitur (4): «Renovabitur ut aquilae juventus tua». Praeterea tribuitur aquilae volatus velocitas, ex quo quoque magna celeritate venturum praedicitur, id aquilae volatus simi-

(1) Dan. vii. (2) Apoc. xviii. (3) Jere. II. (4) Psal. cii.

litudine declarari solet, ut in Deuteronomio in capite vigesimo septimo (1). «Adducet (inquit Moyses) Dominus super te gentem de longinquō, et de extremis terrae in similitudinem aquilae volantis». Et Jeremias in capite quarto (2): Velociores aquilis equi illius. Item non solum praestant aquilae velocitate volatus, sed se etiam volatu in sublimē tollunt praeter aves caeteras, et nubium tractus superant; de quo in libro Job ita scribitur (3): Nunquid ad paeceptum tuum volabit aquila? quo fit, ut ex ea ducatur similitudo ad eos homines notandos, qui se supra caeteros mortales sustollunt, vel superbia animi, vel etiam rerum humanarum despectione atque contemptu, id est, quo res humanas infra se positas esse judicent, easque, contemniant atque despiciant, ad quod pertinent Ezechiel allegoria illa (4): Facies aquilae desuper eorum quatuor; ut eam interpretatur Gregorius; viri enim spirituales, et qui mente coelum obeunt, aquilae significantur nominibus, quod et Esaias facit in illo (5): Qui sperant in Domino, mutabunt fortitudinem, assumunt pennas sicut aquilae, quod iis scilicet pennis in altum sublati, aetherea atque coelestia loca petant. Deinde sunt rapaces atque voraces aquilae; quapropter sacrae Litterae earum nomen transferunt ad eos significandos, qui rapina vivunt, et lucra undecumque captant, ut in illo, quod in libro Proverbium scribitur (6): Comedant eum filii aquilae; nam filios aquilae Salomon nominat rapaces et lucri avidos homines, quales sunt praetoris cohors, tabelliones, viatores, advocationi, omnisque hujusmodi forensis turba. Nec est ab hac alienum sententia, quod Moses in Deuteronomio (7) aquilarum carnes vescas esse noluit, esumque earum suis interdixit: nam praeterquam quod proprie in eo carnes aquilae a cibo, et a sacrificio removit, figurate etiam docuit,

(1) Deut. xxvii. (2) Jere. IV. (3) Job. xxxix. (4) Ezech. I.

(5) Esai. XL. (6) Prov. XXX. (7) Deut. xxiv.

ut neque ipsi rapaces simus, neque Deo offeramus, aut illi grata futura et accepta putemus, quae quis per fraudem atque rapinam quaerit. Denique aquilis tribuitur principatus et imperium in aves reliquas. Quare etiam transferri earum nomen solet ad imperium in alios, et ad regiam significantiam potestatem quomodo in Ezechiele (1) Rex Chaldaeus aquilae symbolo exprimitur, et apud eumdem Ægyptiorum etiam imperium notatur aquilae nomine, et ut opinor, in Apocalypsi, si appellationem aquilae demus accipi isto modo, involutae et obscurissimae significationis visio ea, quae in duodecimo refertur capite, recte explicetur (2). Refer enim Joannes, Sole circunfusam, et uterum gerentem quamdam mulierem a se visam masculum peperisse: tum Michaelem, ut sibi videbatur, bellum intulisse draconi, quo in bello superatum atque victum draconem, atque e coelo deturbatum visum esse insidiari velle mulieri puerperae, quare ei mulieri datas a Deo fuisse aquilae duas alas, easque permagnas, quibus sublata ipsa advolare posset in locum suum. Nam certe in hac muliere allegorice imago inest Ecclesiae, et eorum conventus hominum, qui a primo justo homine ad usque mundi finem justi fuerunt, futurive sunt: ea autem ecclesia ideo dicitur enisa esse masculum, quia ex ea, et in ea Christus editus est, homo inter homines, recturus inimicos suos in virga ferrea. Quod item de illo multo ante David praedixerat in psalmo secundo (3): Is sublatus est ad thronum Dei, et eo sublato, statim commisum est inter angelos praelium. Nam statim atque ascendit in coelum ipse, et coeptum est divulgari evangelium, bellum illatum draconi fuisse intelligitur. Deseri enim coeptus est cultus ejus is, quem ei in idolis homines exhibebant, et idolorum templa dirui coepere, ipso tamen dracone adversante, et multum contra nitente, quod sibi eripi doloreret per tot saecula ab hominibus ipsi cultus exhib-

(1) Ezech. xvii. (2) Apoc. xii. (3) Psal. ii.

bitus. Quare, cum ille pro se ageret, et dominatum, quem invaserat, retinere omnino vellet, eaque de causa odio inflammaret aduersus exoriens evangelium Judaeos, contra autem Michael custos Ecclesiae, et illi repugnaret, et Evangelii sublevaret praecones, cohortum est inter ipsos, ut scribitur, bellum. Quo in bello superatus draco atque vicitus, quod morte Christi effectum erat, nullum ut jam amplius jus haberet in homines, executioni mandatum est evangelii negotium; de coeloque, hoc est de imperio, et de eo dominatu, quem retinere cupiebat, disturbatus est ad terram, id est, devolutus ad magnas miseras, vilis factus est et ignobilis, et usque eo contemptioni omnium expositus, ut maledictis ipsum quivis incessere, et pede proterere auderet. Itaque, eo superato, evangelium divulgari coeptum est secundo successu; quod aegerrime ferens draco, quod jure non potuit vi obtinere aggressus, Imperatorum Romanorum gentiumque omnium animos commovit aduersus fideles, eorum ut abolere nomen cuncti cuperent, certe ut quam plurimos eorum extinguerent. Quo tempore datae sunt, ut scribitur, mulieri illi, id est, Ecclesiae, aquilae duae alae permagna, ut eis alis draconis vim devitare posset, quia concessum Ecclesiae tunc fuit imperium terrenum, Constantino orbis Romani Domino, Christianam religionem amplexo, ex quo deinceps, qui sequuti sunt Imperatores, atque orbis Domini, Christum omnes coluerunt: quo effectum est, ut draco amplius non posset vi agere aduersus Ecclesiam, iis munitam alis atque praesidiis: quae alae ideo esse dicuntur aquilae, quia aquila ut diximus imperium et praecipue Romanum significat, quod imperium ad Ecclesiam pervenit, quando ejus imperii rectores et administratores Ecclesiae partes cooperunt esse. Sunt porro alae illae geminae, quia id imperium domicilia duo habuit Romae et Bizantio: quorum utrumque quandiu Romani steterunt, obtinuerunt Christiani reges. Ergo, his sublata alis, fugit, ut dicitur, in desertum Ecclesia, quia eorum princi-

pum studio atque decretis ad Ecclesiae fidem se contulerunt universae gentes, ante id tempus omni verae religiosi atque virtutis cultura vacuae, et ob id deserti et inculti agri appellationibus et similitudinibus significari solitae in Litteris sacris, ut apud Esaiam in pluribus locis (1). Qua cum explanatione atque sententia optime, quae in eo Apocalypse loco sequuntur, cohaerent; pertinent enim universa ad eas calamitates significandas, quas Dei permissu, Mahometanae perfidiae authore turpia docente, Turcis cuncta ferro vastantibus, Antichristo in omnes debacchante crudeliter, draco Ecclesiae partim jam intulit, partim est illaturus. Sed jam eo redeamus unde digressi sumus. Sequitur enim:

6.—Si fures introissent ad te, si latrones per noctem, quomodo conticuisses? nonne furati essent sufficientia sibi? Si vendematores introissent ad te, nunquid saltem racemum reliquissent tibi? Quomodo scrutati sunt Esau, investigaverunt abscondita ejus?

Dixerat Idumaeos, quamvis ad summum orbis imperium evectos, et inter sidera collocatos, tandem superandos aliquando esse, et ab eo dignitatis culmine dejiciendos: nunc exponit atque praedicit, quae ejus dejectionis atque ruinae ratio, quique sit futurus modus. Nam victores victis hactenus interdum parcunt, ut libertate tantum spoliantes eos, de caetero permittant illis res suas ut habeant, interdum ne id illis relinquunt, sed facultatibus mulcant, et captivos eos ducunt, ac servitutem servire cogunt: interdum vero longius furore progressi, vita ipsa privant eos, et occisione occidunt, ac penitus eorum gentem atque nomen excidunt. Ergo quoniam praedixerat in potestatem hostium Idumaeos venturos, ne in hostium clementia aliqua

(1) Esai. xli, xliv, xlv.

spei latebra ipsis relinqueretur, addit nunc, qua quis pessimam conditione atque miserrima victus esse potest, ea ipsis apud victores futuros, hoc est, mortem ad unum omnes subituros miseram et acerbam, memoria nominis atque gentis ipsorum penitus extincta atque deleta. Idque ut declareret duas adhibet similitudines a contrario collatas, unam ab iis ductam, qui in aliorum domos noctu invadunt ut eas explicant: alteram ab iis qui vindemiae tempore botros uvarum legunt. Nam nocturni fures, et aedium expilatores, non semper diripiunt universa quae domi recondita sunt, sed quaedam furantur, quaedam intacta dominis relinquunt. At erga te, inquit, o Edom, non isto modo se gerent hostes tui, et furibus nocentiores erunt, et iis, qui vendemiam exercent, magis avari, ne unum quidem botrum tibi relinquunt, nullius vitae parcent, cuncta vastabunt, et excedent. Quod idem eventurum ipsis aperta magis et perspicua ratione vaticinatus est Malachias (1), sic dicens: «Quod si dixerit Idumaea, destructi sumus, sed revertentes aedificabimus quae destructa sunt, haec dicit Dominus exercituum, isti aedificabunt, et ego destruam, et vocabuntur termini impietatis, et populus cui iratus est Dominus usque in aeternum». SI FURES ergo, inquit, INTROISSENT AD TE, SI LATRONES PER NOCTEM, QUOMODO CONTICUSSERES? id est, grandem injuriam tibi factam putasses, et voce atque clamoribus testatus essem dolorem tuum, fures si domum tuam noctu compilassent, subticetur autem collatio et redditio similitudinis, et ea legentibus subjicienda relinquitur isto modo, nimirum; at nunc secure agis, neque clamorem ullum edis, aut saltem metu contraheris invadendus ab hoste, qui te multo saevius atque crudelius malis afficiet quam quisquam expilator aut fur. NONNE (inquit) FURATI ESSENT SUFFICIENTIA SIBI? id est, si in tuam irrupissent latrones domum, certe furati essent, non cuncta, sed ea

(1) Malach. i.